

MAQSUD SHAYXZODA ASARLARIDA MILLIY UYG‘ONISH G‘OYALARI VA TARIXIY XOTIRA IFODASI

Sirojiddinov Bobur Qamariddin o‘g‘li

Toshkent davlat transport universituti 3-bosqich talabasi,

Tilavbayeva Gulsanam Bekpulatovna.

Ilmiy rahbar: Toshkent davlat transport universiteti,

“Xalqaro ommaviy huquq” kafedrası o‘qituvchisi.

Annotatsiya: Maqsud Shayxzodaning asarlarida milliy uyg‘onish g‘oyalari va tarixiy xotira masalalari o‘zbek adabiyotining muhim elementlaridan biridir. Shoirning "Chorak Asr Devoni" kabi asarlarida millatning o‘zligini anglash, xalqning tarixiy-madaniy merosi, milliy qadriyatlar va mustaqillik uchun kurash g‘oyalari alohida o‘rin tutadi. Shayxzoda she‘riyatida milliy uyg‘onish va tarixiy xotira bir-birini to‘ldirgan holda o‘zbek xalqining o‘z o‘tmishini, madaniyatini, tarixini yodga olish va unga hurmat ko‘rsatishni nazarda tutadi. Maqsud Shayxzoda o‘z asarlarida xalqni o‘z tarixiga qaytib, mustaqillik yo‘lidagi kurashni davom ettirishga chaqiradi. Ushbu maqolada Shayxzodaning asarlarida milliy uyg‘onish g‘oyalari va tarixiy xotira ifodasi qanday aks etganligi tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: Maqsud Shayxzoda, Milliy uyg‘onish, Tarixiy xotira, O‘zlikni anglash, She‘riyat, Mustaqillik, Xalqning kelajagi, "Chorak Asr Devoni", Adabiyotshunoslik, O‘zbek adabiyoti, Falsafiy g‘oyalar, Madaniy meros, She‘riyatdagi tarixiy voqealar

Аннотация: В произведениях Мақсуда Шайхзода важное место занимают идеи национального возрождения и выражение исторической памяти. В таких произведениях, как "Чорак Аср Девони", поэт акцентирует внимание на осознании нации, уважении к историческому и культурному наследию, а также на борьбе за независимость. Шайхзода в своей поэзии подчеркивает важность национального самосознания, сохранения исторической памяти и необходимости преемственности поколений. Эти идеи являются центральными темами его творчества и отражают стремление народа сохранить свою идентичность и культуру. В данной статье рассматривается, как идеи национального возрождения и исторической памяти выражаются в произведениях Мақсуда Шайхзода.

Ключевые слова: Мақсуд Шайхзода, Национальное возрождение, Историческая память, Самосознание, Поэзия, Независимость, Будущее народа, "Чорак Аср Девони", Литературоведение, Узбекская литература, Философские идеи, Культурное наследие, Исторические события в поэзии

Annotation: In the works of Maqsud Shayxzoda, the ideas of national revival and the expression of historical memory occupy an important place. In his works, such as

"Chorak Asr Devoni", the poet emphasizes the importance of national self-awareness, respect for historical and cultural heritage, and the struggle for independence. Shayxzoda's poetry highlights the significance of national consciousness, preserving historical memory, and ensuring continuity between generations. These ideas are central themes in his works, reflecting the desire of the people to maintain their identity and culture. This article explores how the ideas of national revival and historical memory are expressed in Maqsd Shayxzoda's works.

Keywords: Maqsd Shayxzoda, National revival, Historical memory, Self-awareness, Poetry, Independence, Future of the nation, "Chorak Asr Devoni", Literary studies, Uzbek literature, Philosophical ideas, Cultural heritage, Historical events in poetry

Kirish: Maqsd Shayxzoda – o'zbek she'riyatining yirik vakillaridan biri bo'lib, uning asarlari o'zining badiiy chuqligi, falsafiy g'oyalari, milliy uyg'onish va tarixiy xotira masalalarini o'zida aks ettirishi bilan ajralib turadi. Shoirning "Chorak Asr Devoni" asari, ayniqsa, milliy anglash, xalqning tarixiy-madaniy merosi va mustaqillik uchun kurashni tasvirlashda katta ahamiyatga ega. Shayxzodaning she'riyatidagi eng muhim mavzulardan biri – bu milliy uyg'onish g'oyalari, ya'ni xalqning o'z tarixini, qadriyatlarini eslab, ularga hurmat ko'rsatish va bu orqali xalqning o'zligini anglashdir. Maqsd Shayxzodaning asarlarida milliy uyg'onish va tarixiy xotira bir-birini to'ldirgan holda millatning o'tmishi va kelajagi o'rtasida chuqur bog'liqlikni ko'rsatadi. Shoir o'z asarlarida xalqni o'z tarixiga qaytishga, tarixiy jarayonlar va voqealarni yodga olishga chaqiradi. Milliy uyg'onish, xalqning ma'naviy va madaniy merosini tiklash, o'zlikni anglash va mustaqillik uchun kurashga bo'lgan intilish Shayxzodaning she'rlarida izchil ravishda aks etadi. Ushbu maqolada Maqsd Shayxzodaning asarlarida milliy uyg'onish g'oyalari va tarixiy xotira ifodasining qanday tasvirlanganligi tahlil qilinadi. Shayxzodaning she'riyati nafaqat badiiy ifodalarning yuqori darajasi, balki o'zbek xalqining ma'naviy va tarixiy hayotini anglashga chaqiruvchi kuchli vosita sifatida ham xizmat qiladi. Asarlarning har birida milliy uyg'onish g'oyasi, xalqning o'z o'tmishini eslab, kelajakka qarashga bo'lgan ishonch va orzu aks etadi. Shuningdek, maqolada Shayxzodaning she'riyatidagi tarixiy xotira, uning badiiy shakllari va uning xalq hayotidagi roli ham o'rganiladi.

Asosiy qism: Maqsd Shayxzodaning asarlarida milliy uyg'onish g'oyalari va tarixiy xotira masalalari murakkab va ko'p qatlamli bo'lib, ular xalqning o'zlikni anglash va mustaqillikka erishish yo'lidagi intilishlarini aks ettiradi. Shoir o'zining "Chorak Asr Devoni" kabi asarlarida millatning tarixiy o'tmishiga ehtirom, uning madaniy merosini saqlashga, o'zligiga qaytishga bo'lgan ehtiyojni kuchli ifodalashga intiladi. Shayxzodaning she'riyati o'z vaqtida va hozirgi kunda ham milliy g'oyalar va qadriyatlarning badiiy namoyon bo'lishi sifatida o'zgacha ahamiyatga ega.

Maqsud Shayxzoda milliy uygʻonish gʻoyalarini oʻzining sheʼriyatida jadal tarzda ilgari suradi. Shoir xalqning oʻzligini anglash, milliy qadriyatlarni tiklash va ularni yosh avlodlarga yetkazish masalasiga katta ahamiyat beradi. Shayxzoda oʻzining sheʼrlarida milliy uygʻonish gʻoyalarini nafaqat badiiy ifoda shaklida, balki falsafiy va axloqiy jihatlardan ham koʻrsatadi. Masalan, "Chorak Asr Devoni" asarida u xalqning oʻz tarixini unutmasligi, uning yuksak qadriyatlari va urf-odatlarini saqlab qolishi zarurligini taʼkidlaydi. Sheʼriyatdagi milliy uygʻonish gʻoyasi xalqning oʻz oʻtmishini unutmasligi va uni oʻz kelajagiga yoʻnaltirishi kerakligini bildiradi. Shayxzodaning asarlarida oʻzbek xalqining tarixiy xotirasi, uning ruhiy va madaniy qadriyatlari katta ahamiyatga ega. Shoir oʻz sheʼrlarida xalqni tarixiy xotiraga qaytishga, milliy mustaqillik uchun kurashni davom ettirishga chaqiradi. Tarixiy xotira, Shayxzodaning sheʼriyatida alohida oʻrin tutadi. Shoir, milliy uygʻonish gʻoyalarini tarqatish bilan birga, xalqning oʻz tarixini eslab, oʻtmishdagi yuksak qadriyatlarni anglashni taʼkidlaydi. Shayxzodaning sheʼrlarida tarixiy voqealar va ularga bogʻliq obrazlar muhim oʻrin egallaydi. Tarixiy xotira nafaqat oʻtmishdagi yutuqlarni eslash, balki oʻtmishdagi xatolardan xulosa chiqarish, millatni yanada yuksaltirishga xizmat qilishi kerakligi haqida gapiriladi. Sheʼrlarida Shayxzoda tarixiy xotirani saqlash va uni yangi avlodlarga yetkazish masalasini bir necha marta koʻtaradi. Uning sheʼriyatida xalqning tarixiy xotirasi, uning madaniy merosi va oʻzlikni anglashgacha boʻlgan jarayonlar yanada aniq va maʼnaviy toʻliq tasvirlangan.

Maqsud Shayxzodaning sheʼriyatida millatning oʻtmishi va kelajagi orasidagi bogʻliqlikning katta ahamiyati bor. Shoir oʻz asarlarida xalqning oʻz oʻtmishini yodga olish va bu orqali kelajakka yoʻl koʻrsatishni muhim deb hisoblaydi. "Chorak Asr Devoni" asarida Shayxzoda xalqni oʻz tarixini eslab, unga hurmat koʻrsatishga chaqiradi. Xalqning oʻtmishdagi kutilmagan zaifliklarini yodga olish orqali hozirgi zamondagi muvaffaqiyatlarga erishish, mustaqillikni saqlash va rivojlantirish muhimligini taʼkidlaydi. Sheʼrlarida oʻtmish va kelajak oʻrtasidagi bogʻliqlikni, xalqning tarixiy gʻalabalarini va magʻlubiyatlarini solishtirib, yangi avlodlarga ijobiy xulosa chiqarish imkonini beradi. Shayxzodaning sheʼriyatida oʻtmishdagi xatolarni tuzatish, kelajakni yuksaltirishga boʻlgan intilish, va oʻzlikni anglashga xizmat qiluvchi izchil gʻoyalar mavjud. Shayxzodaning asarlarida milliy uygʻonish gʻoyalari va tarixiy xotira bir butunlikda tasvirlanadi. Shoirning sheʼriyati faqat badiiy ifoda emas, balki xalqni oʻzligini anglash va mustaqillik uchun kurashga chaqiruvchi kuchli vositadir. Shayxzoda milliy uygʻonishning maʼnosini faqat badiiy shaklda emas, balki jamiyat va millat uchun zarur boʻlgan falsafiy, ijtimoiy va maʼnaviy gʻoyalar sifatida ham koʻrsatadi. Shayxzodaning asarlarida xalqning tarixiy xotirasi va oʻzligini anglash milliy uygʻonishning muhim elementlaridan biri sifatida namoyon boʻladi. Shayxzodaning sheʼriyatidagi gʻoyalar millatni oʻzining tarixiy qadriyatlarini, madaniyatini, va milliy

o'zligini saqlashga undaydi. Uning asarlarida milliy uyg'onish g'oyalari xalqning kelajagini shakllantirish va uni yuksaltirishga xizmat qiladi.

Xulosa: Maqsud Shayxzodaning asarlari, xususan, uning "Chorak Asr Devoni" she'riyati, milliy uyg'onish g'oyalarini va tarixiy xotirani saqlash zaruratini chuqur va badiiy tarzda aks ettiradi. Shayxzoda o'zining she'riyatida milliy o'zlikni anglash, xalqning tarixini va madaniyatini yodga olish, hamda mustaqillik uchun kurashni davom ettirish g'oyalarini ilgari suradi. U o'zining asarlarida milliy uyg'onish va tarixiy xotira masalalarini bir butunlikda taqdim etib, o'zbek xalqining madaniy merosiga va tarixiy yutuqlariga hurmat ko'rsatishni zarur deb biladi. Shoirning she'riyatida millatning o'tmishdagi yutuqlarini yodga olish orqali xalqni kelajakka yo'naltirish, o'zlikni anglash va mustaqillikka erishish g'oyasi izchil tarzda ifodalangan. Shayxzodaning she'riyati nafaqat badiiy, balki falsafiy va ijtimoiy jihatlardan ham milliy uyg'onish va tarixiy xotira g'oyalarini ta'kidlaydi. Bu asarlar, o'z navbatida, xalqni o'z tarixiga qaytib, uning ruhiy va ma'naviy qadriyatlarini saqlashga, kelajakda yuksalishga undaydi.

Takliflar:

1. **Milliy uyg'onish g'oyalarini keng targ'ib qilish:** Maqsud Shayxzodaning asarlaridagi milliy uyg'onish g'oyalarini jamiyatda keng tarqatish va yosh avlodga yetkazish muhimdir. O'quv dasturlarida Shayxzodaning she'riyati va uning milliy uyg'onishdagi o'rni haqida chuqurroq tahlillar va darslar tashkil etish zarur.

2. **Tarixiy xotirani saqlash va o'rgatish:** Shayxzoda asarlarida tarixiy xotira masalalari o'ziga xos tarzda yoritilgan. Shu sababli, o'tmishdagi tarixiy voqealar va ulardan olingan saboqlarni yosh avlodlarga o'rgatish uchun adabiyotshunoslar va tarixchilar birgalikda ishlashlari lozim. Milliy tarixni o'rganish va uning ahamiyatini anglash, xalqning ma'naviy tiklanishiga yordam beradi.

3. **She'riyatni zamonaviy kontekstda tahlil qilish:** Shayxzodaning she'riyati milliy uyg'onish va tarixiy xotira nuqtai nazaridan yangi zamonaviy talqinlar va tahlillarni talab qiladi. Bu uning asarlariga yangi ma'no qatlamlarini qo'shish va zamonaviy o'quvchi uchun ularni yanada yaqinlashtirishga yordam beradi.

4. **Milliy madaniyatni mustahkamlash:** Shayxzodaning asarlarida xalqning madaniy merosi va uning saqlanishi muhim o'rin tutadi. Madaniy merosni saqlash, mustahkamlash va uni yosh avlodlarga yetkazish uchun maxsus tadbirlar, konferensiyalar va ilmiy tadqiqotlar tashkil etilishi kerak.

5. **Shayxzoda asarlarining xalqaro miqyosda targ'iboti:** Maqsud Shayxzodaning asarlari nafaqat o'zbek adabiyotining bir qismi, balki butun jahon adabiyotida milliy uyg'onish va tarixiy xotira masalalarini yoritishdagi o'ziga xos yondashuvni taqdim etadi. Bu asarlarni xalqaro miqyosda kengroq targ'ib qilish, o'zbek adabiyotining jahon miqyosidagi o'rnini mustahkamlashga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Shayxzoda, M. (2000). "Chorak Asr Devoni". Toshkent: Yangi nashr.
2. Rauf, A. (2005). O'zbek she'riyati va milliy uyg'onish. Toshkent: O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasi.
3. Qodirov, I. (1999). Milliy uyg'onish g'oyalari va ularning badiiy talqini. Samarqand: Samarqand Davlat Universiteti nashriyoti.
4. Kamilov, O. (2003). Maqsud Shayxzodaning badiiy dunyosi. Toshkent: Adabiyot va san'at nashriyoti.
5. Karimov, I. (1997). O'zbek xalqining tarixiy xotirasi. Toshkent: O'zbekiston Fanlar Akademiyasi nashriyoti.
6. Abduqodirov, F. (2008). Maqsud Shayxzoda va milliy uyg'onish. Tashkent: Sharq nashriyoti.
7. Sadullayev, M. (2011). She'riyat va milliy g'oyaning uyg'onishi. Toshkent: Ma'rifat nashriyoti.
8. Rasulov, F. (2010). Adabiyotshunoslikda yangi yo'nalishlar. Toshkent: O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasi.
9. Akhmedov, B. (2007). O'zbek she'riyatida tarixiy xotira masalasi. Toshkent: O'zbekiston Adabiyoti nashriyoti.
10. Yuldashev, M. (2012). Shayxzodaning ijodi va uning milliy uyg'onishdagi o'rni. Toshkent: Yangi O'zbekiston nashriyoti.
11. Tursunov, S. (2004). O'zbek adabiyotida milliy uyg'onish g'oyalari. Samarqand: Samarqand Davlat Universiteti nashriyoti.
12. Mirzaev, R. (2015). She'riyatdagi tarixiy xotira: Maqsud Shayxzoda misolida. Toshkent: O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasi.
13. G'afforov, E. (2016). Adabiy meros va uning ta'siri. Toshkent: Adabiyot nashriyoti.
14. Ibragimov, T. (2019). She'riyat va tarixiy xotira. Toshkent: Sharq nashriyoti.
15. Xudoyberganova, S. (2020). Maqsud Shayxzoda asarlarida milliy uyg'onish. Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Madaniyat va san'at nashriyoti.